

Jaargang 5, nr. 9, september 2019

Lees je liever in pdf? [Naar de nieuwsbrief](#)

Wat historische kaarten ons kunnen leren

De mens heeft het landschap in Nederland door de eeuwen heen naar zijn hand gezet. Het is dooraderd met dijken, vaarten, terpen, verdedigingslinies, landgoederen, dorpen en steden. Cultureel erfgoed draagt bij aan de kwaliteit van deze leefomgeving. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed beheert een prachtige website:

<https://landschapinnederland.nl/verstedelijingskaart>.

Daar zijn gedigitaliseerde oude kaarten te bekijken. Die kunnen ons veel leren over ons watersysteem. Voor de huidige wateropgaven – denk aan droogte, veiligheid, kwaliteit, bodemdaling, berging en hittestress –, is het [van groot belang om kennis te hebben over de historische watersystemen](#). Die kennis helpt ons om de uitdagingen van nu aan te gaan.

300 jaar oude bokaal terug bij Vallei en Veluwe

Dijkgraaf Tanja Klip-Martin nam in juli, namens waterschap Vallei en Veluwe de 18de-eeuwse bokaal van de Slaperdijk in ontvangst van antiquair [Anna Laméris](#) en waterschapsmedewerker Henk Nobbe. Na een lange tussenliggende periode is dit bijzondere glas weer 'thuis' in het bezit van [Waterschap Vallei en Veluwe](#).

Toen de Slaperdijk bij Veenendaal in 1653 voltooid was, werd het College tot Directie van de Slaperdijk opgericht. Dit waterschap heeft tot 1949 bestaan. Het gebied valt nu onder waterschap Vallei en Veluwe.

Het waterschap van de Slaperdijk gaf [Justus van Broeckhuysen](#) de opdracht een gedetailleerde kaart van de Slaperdijk te maken. De kaart werd in 1705 gepubliceerd. Dit was mogelijk de aanleiding voor de bestelling van een zogeheten hensbeker door het waterschap.

Deze werd geregeld gebruikt door bestuursleden om samen het glas te heffen tijdens een bijzondere gelegenheid. Het glas werd gevuld met wijn en werd na een slok genomen te hebben doorgegeven aan elkaar. Bij waterschappen in het westen van Nederland was het laten vervaardigen van een hensbeker meer algemeen gebruik.

Vóór statiegeld op plastic én blikjes

Alle provincies, alle waterschappen en 95 procent van de Nederlandse gemeenten zijn vóór een directe invoering van statiegeld op blik en plastic flesjes. Zij hebben zich aangesloten bij de [Statiegeldalliantie](#). Ze willen ervoor zorgen dat het zwerfafval flink afneemt en de plastic soup vermindert. Bovendien kan de industrie dan kleine flesjes met statiegeld van betere kwaliteit maken, zodat ze eerst hergebruikt en later gerecycled kunnen worden.

Water Natuurlijk vindt het erg jammer dat de invoering van statiegeld

met twee jaar wil uitstellen. Staatssecretaris Van Veldhoven wil pas in 2021 statiegeld op plastic flesjes invoeren. Grote slag om de arm is, dat dit niet doorgaat als bedrijven er in slagen het plastic in het zwerfafval met 70 tot 90 procent te reduceren én 90 procent van de plastic flesjes gaan recyclen. Over de blikjes in het zwerfafval heeft de regering zich niet uitgesproken.

De Statiegeldalliantie startte eind 2017 met 21 partners. Inmiddels is de alliantie uitgegroeid tot een breed en divers draagvlak voor de milieumaatregel. Opvallende namen zijn onder andere boerenorganisatie LTO, de Consumentenbond, supermarktketen Ekoplaza en de ASN Bank. Ook het plastic gebruikende bedrijf Ecover sloot zich aan.

De oproep van de Statiegeldalliantie gaat naast statiegeld op plastic flessen ook over de vraag naar statiegeld op blikjes. De blikjes in het zwerfafval veroorzaken veel dierenleed onder landbouwdieren, doordat stukjes blik via gemaaid gras in het voer belanden. Dit kan tot inwendige bloedingen en geperforeerde darmen leiden.

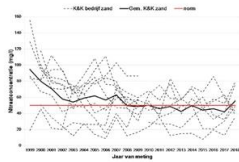

Drinkwater duurder door bestrijdingsmiddelen

Hoewel boeren al de nodige maatregelen hebben getroffen, zitten er nog veel te veel bestrijdingsmiddelen in het water. Uit een [overzichtsstudie van wateronderzoeksinstituut KWR](#) blijkt dat sporen van bestrijdingsmiddelen worden aangetroffen bij innamepunten van oppervlaktewater voor drinkwaterproductie en in voorraadbekkens. In een agrarische regio als de Achterhoek kleurden dit voorjaar veel weilanden geel of oranje. Boeren gebruiken Roundup om onkruid te verdelen, zodat dit niet machinaal hoeft.

Waterbedrijf Vitens levert aan veel huishoudens in Oost-Nederland. In het verleden moest Vitens, door het Roundup-gebruik van boeren, al winputten van water verplaatsen. Het waterbedrijf moest bovendien dieper grondwater winnen en waterzuiveringen uitbreiden vanwege de verontreinigingen door deze stoffen. Elk jaar [kost dit nu al 15 miljoen euro](#).

Meer nitraat in grondwater door droogte?

Op de melkveebedrijven die meedoen aan het project Koeien & Kansen en boeren op zandgronden is de gemiddelde nitraatconcentratie in het grondwater [boven de norm van 50 mg/l gestegen](#). Dat is voor het eerst in 10 jaar. Deze uitkomst is tegengesteld aan de [positieve uitspraken die Vewin, LTO, IPO en de ministeries IenW en LNV](#) eerder deze maand deden bij de tussentijdse evaluatie van de bestuursovereenkomst die erop is gericht landelijk het nitraat in grondwater terug te dringen. De verhoogde nitraatconcentraties in het grondwater op de K&K-bedrijven op zand, blijkt uit metingen van vorig jaar door Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Het instituut neemt jaarlijks watermonsters op de bedrijven Meer deelnemende melkveebedrijven zich met innovatieve maatregelen richten op een stikstof- en fosfaatefficiënte bedrijfsvoering.

Dat zijn er 16, waarvan er 6 op zandgronden in het zuiden en oosten van het land staan. Ze gelden qua ligging als representatief voor de Nederlandse melkveehouderij.

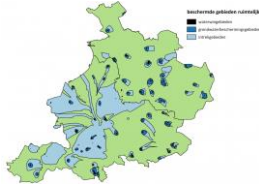
Op de bedrijven wordt de uitspoeling van nutriënten uit de wortelzone gemeten. Voor de bedrijven op de zandgronden gebeurt dit in de zomer in het grondwater.

Uit een overzicht van het project blijkt dat de zandgrondbedrijven sinds 2008 gemiddeld op of onder de Europese norm van 50 mg/l zaten, met het beste gemiddelde resultaat in 2017. Vorig jaar steeg dit gemiddelde tot boven de norm.

Een oorzaak voor de hogere nitraatconcentratie in 2018 zou dus het relatief droge jaar 2017 kunnen zijn. Omdat 2018 ook een erg droog jaar was wachten we in spanning af wat de resultaten van metingen in 2019 zullen uitwijzen. Zien we dit mogelijk ook al terug de nitraatgehaltenes dit jaar, of moeten we daarvoor nog een jaar wachten?

De ontwikkeling van de nitraatconcentratie op Koeien & Kansen bedrijven op zandgrond in de afgelopen 20 jaar

~~~~~

Betere bescherming van drinkwaterbronnen

De [Rekenkamer Oost-Nederland adviseert](#) de provincies Gelderland en Overijssel om onze drinkwaterbronnen beter te beschermen. Zo is het toezicht op de naleving van milieuregels voor verbetering vatbaar. De grondwaterkwaliteit baart in beide provincies zorgen.

In de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) staat dat grondwater dat wordt gebruikt voor de drinkwaterwinning, niet in kwaliteit achteruit mag gaan.

De Rekenkamer Oost-Nederland concludeert dat de provincie Gelderland veel ruimte aan gemeenten laat, waardoor er in bestemmingsplannen minder goed rekening wordt gehouden met het grondwaterbelang. Het risico op nieuwe functies die schadelijk kunnen zijn voor de drinkwaterwinning is daarmee groter. In de kaart hieronder staan de zones waarbinnen de provincies regels stellen voor grondwaterbescherming in bestemmingsplannen.

De verplichte watertoets in bestemmingsplannen wordt niet benut om het grondwaterbelang in te brengen.

Naar een weerbare landbouw

Het totale verbruik van [bestrijdingsmiddelen door telers neemt niet af](#). Daardoor staat de biodiversiteit in het agrarisch gebied onder druk. De stap naar weerbare teeltsystemen in combinatie met meer gebruik van natuurlijke plaagbestrijders moet nog worden gemaakt. Mede hierdoor blijven gewassen vatbaar voor ziekten en plagen.

Om de doelen voor waterkwaliteit én biodiversiteit dichterbij te brengen, moeten zowel de emissies naar het oppervlaktewater als de milieubelasting op en rond het perceel omlaag. Ook is het noodzakelijk om leefgebieden te creëren voor bijen en plaagbestrijders, bijvoorbeeld door het aanleggen van akkerranden.

De provincies Gelderland en Utrecht hebben een [subsidieregeling van 4 miljoen euro ingesteld](#) voor landbouwmaatregelen die bijdragen aan schoon en voldoende water en een gezonde bodem. Dat is verheugend nieuws. Wel is het jammer dat het vooral gaat om subsidie voor end-of-pipe maatregelen, en nog niet om het verduurzamen van de landbouwteelten.

Gezonde bodems beperken klimaatverandering

Om klimaatverandering te stoppen, de menselijke voedselvoorziening veilig te stellen en de resterende biodiversiteit te beschermen is een radicale omslag in menselijk landgebruik noodzakelijk. De VN-klimaatorganisatie IPCC geeft in dit [rapport](#) aan dat klimaatverandering en onduurzaam landgebruik elkaars effect versterken en zorgen voor degradatie van landbouwgronden.

Wereldwijd leidt toenemende vleesconsumptie via een groeiende vraag naar veevoer tot grootschalige ontbossing. Die ontbossing is een belangrijke bron van CO₂, net als drainage van veengebieden voor de landbouw.

Tezamen is dit landgebruik volgens cijfers uit het rapport verantwoordelijk voor 23 procent van de menselijke uitstoot van broeikasgassen. In combinatie met verdere uitstoot van de voedselproductie loopt dit aandeel op tot bijna een derde van de menselijke CO₂-uitstoot.

Volgens het IPCC is het daarom noodzakelijk om in de strijd tegen klimaatverandering niet alleen te kijken naar de uitstoot van vervoer, industrie en de energiesector, maar om er ook voor te zorgen dat het menselijk landgebruik duurzamer wordt.

De auteurs dragen een aantal belangrijke oplossingen aan, zoals het verkleinen van de totale voedselvraag door het volgen van een meer plantaardig dieet en het tegengaan van voedselverspilling.

Een ander deel van de oplossing ligt in duurzamer bodemgebruik. Bij overexploitatie kunnen landbouwgronden broeikasgassen als CO₂, methaan en lachgas uitstoten, terwijl bij duurzaam bodemgebruik akkergronden juist netto broeikasgassen kunnen opnemen.

Gezonde bodems kunnen bovendien langer voedsel produceren, doordat uitputting wordt voorkomen.

Omdat landhonger leidt tot de vernietiging van resterende natuurgebieden is de omslag in landgebruik volgens het IPCC niet alleen noodzakelijk in de strijd tegen klimaatverandering, maar ook voor het behoud van de aardse biodiversiteit.

Eerder dit jaar waarschuwde een ander VN-rapport dat wereldwijd inmiddels een miljoen soorten met uitsterven worden bedreigd. Toenemend menselijk landgebruik is daar volgens het rapport de voornaamste oorzaak van.

Aanpassing belastingstelsel waterschappen vertraagd

De grootschalige aanpassing van de waterheffingen, zoals voorgesteld door de Commissie Aanpassing Belastingstelsel, [gaat voorlopig niet door](#). Volgens de Unie

van Waterschappen is hier binnen de waterschappen namelijk te weinig draagvlak voor.

De Commissie Aanpassing Belastingstelsel onder voorzitterschap van Hetty Klavers, dijkgraaf van Waterschap Zuiderzeeland, onderzocht vanaf begin 2016 hoe het belastingstelsel van de waterschappen toekomstbestendiger gemaakt kan worden. Een nieuw stelsel zou moeten aansluiten bij het rapport 'Water Governance in the Netherlands' van de OESO (2014). Dat bepleitte onder andere om strakker vast te houden aan het beginsel van 'de vervuiler betaalt'. Wie meer dan gemiddeld baat heeft bij het waterbeheer zou daar via de watersysteemheffing ook extra voor moeten betalen. Dat past geheel in de lijn van het OESO-rapport.

Water Natuurlijk stelt vast dat een onevenredig groot deel van de lasten bij de burger terecht dreigt te komen, waar bijvoorbeeld de boeren extra voordeel lijken te krijgen. Dat is in strijd met het OESO-rapport.

Word nú lid van Water Natuurlijk!

Ook voor een meer natuurlijk waterbeheer? [Word nú lid](#) van Water Natuurlijk!

Agenda

Kraanwaterdag

Door mee te doen aan Kraanwaterdag 2019 start jouw klas het nieuwe schooljaar goed: meer kraanwater drinken in plaats van gezoete drankjes. Tot en met woensdag 11 september kun je jouw klas(sen) kosteloos aanmelden. [Meer info](#)

Landelijk, 25 september

Congres Waterbeheer en Landschapshistorie

STOWA en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed willen met u bespreken hoe landschapshistorie en waterbeheer elkaar versterken bij maatschappelijke opgaven zoals het verbeteren van de waterkwaliteit, klimaatadaptatie en het ontwikkelen van een recreatief aantrekkelijk landschap. [Meer info](#)

Amersfoort, dinsdag 15 oktober, 13.00-17.00u

Nationaal Congres Bodemdaling

Het Platform Slappe Bodem presenteert onder meer het nieuwe uitvoeringsprogramma voor de komende vier jaar. [Meer info](#)

Groenekan, donderdag 21 november 2019

Tiende Nationaal Deltacongres

Het programma van de dag wordt in september bekend gemaakt. Dan is er ook gelegenheid tot aanmelden.

Goes, donderdag 14 november

Natuurlijk Water

Redactie: Rienk Kuiper	Contact: WaterNatuurlijkMN@gmail.com	Steun Water Natuurlijk! Doe mee en word lid!
Deze nieuwsbrief automatisch toegestuurd krijgen kan via deze link	Komt de nieuwsbrief in je spambox terecht? Neem dan ons mailadres WaterNatuurlijkMN@gmail.com op in je adressenlijst.	
Bijdragen voor deze nieuwsbrief (ook van niet-leden van Water Natuurlijk) zijn van harte welkom!		

Water Natuurlijk is een bijzondere waterschapspartij.

We hebben geen politieke kleur.

Wat ons bindt is passie voor natuur, landschap, erfgoed, milieu, en recreatie in en om het water.

Wij zijn een landelijke vereniging voor en door inwoners.

We zijn in 2008 opgericht door onder andere Natuurmonumenten, De 12 Landschappen, Sportvisserij Nederland en de 12 provinciale natuur en milieufederaties, Vogelbescherming, IVN en bond Heemschut.

D66, Groen Links en enkele progressieve lokale politieke partijen steunen Water Natuurlijk en doen daarom niet zelf mee aan de waterschapsverkiezingen.

U ontvangt deze mail als lid van Water Natuurlijk, omdat u actief bent in bovenstaande organisaties, of omdat we eerder contact met u hebben gehad.

You can [update your preferences](#) or [unsubscribe from this list](#)

